

Du kan
påverka
mer än du
tror.

Skolverket

106 20 Stockholm
tel: 08-723 32 00, fax: 08-24 44 20
www.skolverket.se

Till dig som går
i gymnasieskolan
eller på komvux.

Vad vill du ha ut av skolan?

Hur vill du arbeta? Vilka ämnen vill du fördjupa dig i?

Vissa frågor kan bara du svara på. Därför ska du vara med och bestämma i skolan. Den här broschyren handlar om hur du kan påverka din utbildning.

Du kan påverka mer än du tror.
Skolverket 1999
Beställningsadress:
Liber Distribution, Publikationstjänst
162 89 Stockholm
tel: 08-690 95 76, fax: 08-690 95 50
e-post: skolverket.lidi@liber.se
Beställningsnummer: 99:432

Produktion: Mera text & form
Tryck: db grafiska, Örebro

Vem bestämmer vad jag ska lära mig?

Regering och riksdag har satt upp mål som alla skolor i Sverige ska uppnå. Kunskapsmålen anger vad du ska ha lärt dig när du slutar skolan. Andra mål är att skolan ska vara demokratisk och att den ska förbereda dig för arbetslivet och vidare studier.

De nationella målen ska garantera att du får en lika bra utbildning som andra elever, oavsett vilken skola du går i. Målen finns nedskrivna i lagar och förordningar. Viktiga är skollagen, läroplanen, programmålen och kursplanerna med betygskriterier.

Kommunen har det lokala ansvaret för skolan. Varje kommun ska ha en skolplan där det står hur skolorna ska utvecklas på kort och lång sikt.

Rektor, lärare och elever på varje skola ska tillsammans ta fram en lokal arbetsplan, där det står hur skolan ska arbeta för att uppnå de nationella målen. Skolorna ska regelbundet utvärdera sin verksamhet så att kvaliteten blir bättre. I det arbetet bör även elever vara med.

Du som elev ska också vara med och planera undervisningen.

Skollagen

innehåller grundläggande bestämmelser om skolan, till exempel att elever ska ha inflytande över sin utbildning.

Läroplanen

talas om vilka värden som ska gälla i skolan. I den står bland annat att undervisningen ska vara demokratisk, rättvis, jämställd, allsidig och saklig.

Programmålen

För varje gymnasieprogram finns övergripande mål som regeringen har fastställt.

Så här kan det gå till

I början av kursen diskuterar du och dina klasskamrater med läraren vad ni behöver lära er och hur ni ska arbeta. Kanske flera ämnen kan samverka. Utgå från skolans lokala arbetsplan, kursplanerna, läroplanen och programmålen. Skriv ner det ni kommer överens om.

Ni måste inte alltid använda läroböcker. Gå till biblioteket, sök på Internet eller besök en arbetsplats i stället.

Diskutera vad ni tycker är viktigt att redovisa av det ni har lärt er. Redovisningen kan gå till på olika sätt. Gör en tidning, en utställning eller skriv en novell. Alla kurser måste inte avslutas med ett prov.

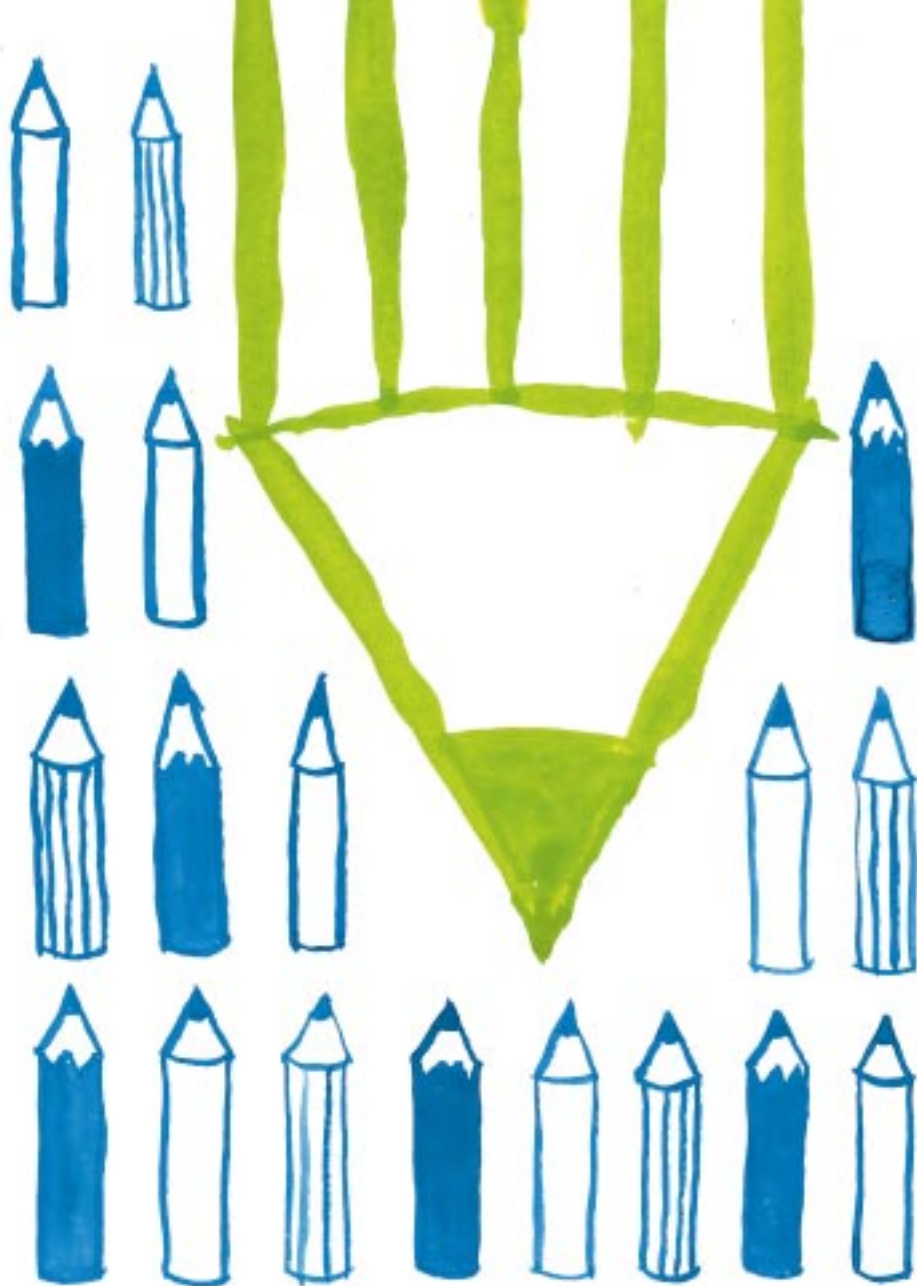
Efter kursen gör ni en utvärdering tillsammans med läraren. Vad har ni lärt er? Nådde ni de mål ni satte upp? Hur kan ni göra för att det ska bli bättre nästa gång?

*”Läraren skall:
planera undervisningen tillsammans med eleverna,
låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer
och tillsammans med eleverna utvärdera undervisningen”
Läroplanen (kap 2.3)*

Kursplanerna

talas om vad du ska ha lärt dig efter varje kurs. Kursplanerna innehåller också betygskriterier, där det står vilka kunskaper du ska ha för att få ett visst betyg.

Du kan låna lagarna och förordningarna på skolbiblioteket eller hos rektor. Du hittar dem också på Skolverkets webbplats: www.skolverket.se. Säg till rektor om du vill läsa kommunens skolplan, skolans lokala arbetsplan eller kvalitetsredovisning.

Jag tycker att det är **lättare** om läraren bestämmer.

Inflytande kräver en del av dig som elev, eftersom du måste ta mer ansvar för dina studier. Ibland kan det verka enklare att låta läraren bestämma. Men när du får mer att säga till om blir skolan intressantare och du får ut mer av din utbildning.

Det står i läroplanen att alla elever ska kunna påverka, vara delaktiga och ta ansvar i skolan. Det räcker inte att undervisa om demokrati, skolan ska också arbeta på ett demokratiskt sätt.

Du har rätt att påverka även andra saker än undervisningen. Är schemat bra? Är du nöjd med utbudet av kurser? Tycker du att skolan ska köpa in andra läroböcker?

Skolan är en arbetsplats, där du som elev också ska ha inflytande över arbetsmiljön. Hur är stämningen på din skola? Vilka elever har inflytande? Har tjejer och killar lika mycket att säga till om? Bemötts alla med respekt? Ingen elev ska behöva känna sig kränkt av något en lärare eller en annan elev har sagt eller gjort. Rektor har ansvar för att ingen elev blir mobbad.

Varje skola ska ha elevskyddsombud som ska jobba för att arbetsmiljön blir bättre. Det står i arbetsmiljölagen, som gäller alla arbetsplatser.

"Verksamheten i skolan skall utformas i överensstämmelse med grundläggande demokratiska värderingar".

Skollagen (1kap 2§ och 9§)

Klassråd, elevråd och skolkonferenser

Ibland är det lättare att påverka om man är många. Prata med dina klasskamrater. Tycker fler som du?

Klassråd ska finnas i varje klass i gymnasieskolan. På klassråden ska ni diskutera frågor som är viktiga för klassen.

Elevråd är inte obligatoriskt, men finns på många gymnasieskolor. Elevrådet representerar alla skolans elever. Elevrådet arbetar bland annat för att elever ska få mer inflytande.

Skolkonferens ska finnas på varje gymnasieskola. I den deltar företrädare för elever och skolans personal. Båda grupperna ska ha lika många representanter. ►

Vi har sällan tid att diskutera.

Säg ifrån om det är något som inte fungerar på din skola. Exemplet nedan visar steg för steg vad du kan göra om du och dina klasskamrater inte får vara med och planera undervisningen. Du kan göra på samma sätt om det är något annat som är fel.

1. Prata med läraren. Om du tycker att det är svårt kan du prata med din klassföreståndare i stället. Du kan också ta upp frågan på ett klassråd eller elevråd.

2. Tala med rektor. Rektor är skolans chef och har ansvar för att läroplanen följs.

3. Skriv till kommunen. Om din rektor inte gör något åt problemet kan du skriva till kommunen. Kommunen är skyldig att se till att skolorna föl-

jer de nationella bestämmelserna. Det finns en styrelse som ansvarar för skolorna. Adress och telefonnummer hittar du i telefonkatalogen. Kommunen måste svara på ditt brev.

4. Skriv till Skolverket. Skolverket är en statlig myndighet som ska bidra till att landets skolor utvecklas. Om din skola inte följer de nationella bestämmelserna kan du göra en anmälan. Adress och telefonnummer hittar du på broschyrens baksida.

Om du vill veta mer om vilka rättigheter du har i skolan eller är osäker på hur du ska göra om du får problem kan du ringa till Elevorganisationen, Elevkårens centralorganisation eller Vuxenstuderandes kårorganisation. Telefonnummer hittar du på sidan 14. Du kan också vända dig till kommunen eller Skolverket. Skolverket finns på elva orter i landet.

Lokala styrelser prövas i några gymnasieskolor. De fungerar ungefär som skolkonferensen. Den viktiga skillnaden är att eleverna är i majoritet och att de lokala styrelserna har mer makt. Styrelsen övertar en del av rektors ansvar och kan till exempel besluta om hur skolans pengar ska fördelas.

Komvux

På komvux finns inga regler för klassråd och skolkonferenser. Det är upp till varje skola att bestämma hur elever och personal ska samarbeta. Ofta finns en elevkår som representerar alla skolans elever.

Hur sätts betygen?

När du börjar en ny kurs ska din lärare tala om vad som krävs för att få godkänt, väl godkänt eller mycket väl godkänt. Du ska kunna diskutera ditt betyg med läraren medan kursen pågår, så att du vet hur du ligger till.

När läraren sätter betyg ska hon eller han inte jämföra dig med de andra i klassen, utan bedöma hur väl du har uppnått kursmålen. I kursplanerna finns betygsgränser, där det står vad du ska kunna för att få ett visst betyg.

De nationella proven är till för att betygsättningen ska bli likvärdig i hela landet. De ska vara en hjälp för läraren när han eller hon sätter betyg.

Det är alltså inte bara provresultaten som avgör vilket betyg du får. Allt som du har gjort under lektionerna ska räknas. Det står i läroplanen att läraren dessutom ska ta hänsyn till kunskaper som du har fått på annat sätt än genom undervisningen.

Du ska alltid veta varför du har fått ett visst betyg och kunna jämföra dina resultat med målen i kursplanerna. Men det är läraren som sätter betygen och de går inte att överklaga.

Vad gör jag om jag har svårt att klara skolan?

Du har ansvar för dina studier, men det är också skolans uppgift att ge dig den hjälp du behöver för att bli godkänd. Det står i läroplanen att undervisningen ska anpassas till varje elevs förutsättningar och behov.

Om du är orolig för att inte klara studierna ska du prata med din lärare eller med rektor. Rektor har ansvar för att skolan organiseras så att du kan arbeta på ett sätt som passar dig. Om du inte klarar proven för att du har svårt att uttrycka dig skriftligt, kan du göra muntliga redovisningar i stället. Du kan också få längre tid på dig för en kurs.

Du har rätt att gå om en kurs ifall du inte blir godkänd. Om det finns särskilda skäl kan rektor besluta att du får gå om kursen ytterligare en gång.

Om du har fått betyget icke godkänt har du rätt att göra en prövning medan du går i skolan. Om du fått godkänt och vill höja ditt betyg får du vänta tills du har slutat skolan. Då kan kommunen ta ut en avgift för prövningen.

Kan jag ändra mig om jag har valt fel ?

Du som går i gymnasieskolan eller på komvux ska ha en individuell studieplan för att kunna överblicka dina studier. Den ska omfatta hela din utbildning. Varje skola bestämmer vad studieplanen ska innehålla, men det måste stå vilket program du går på och vilka kurser du har valt. Om du inte har en individuell studieplan ska du prata med rektor.

Så här kan det gå till

Rektor ser till att du får en handledare som du kan diskutera dina studier med. Det kan vara en av dina lärare eller studie- och yrkesvägledaren. Ni träffas första gången när du börjar din utbildning. Om du går på gymnasiet kan även någon av dina föräldrar vara med. Tillsammans skriver ni din individuella studieplan, som du också får med dig hem.

Därefter träffas du och studiehandledaren ett par gånger per termin. På era möten kan du ta upp allt som rör skolan.

Det är viktigt att du funderar över vad du ska göra när du slutar skolan så att du får den kompetens du behöver. Du kan byta program, men det kanske räcker att du väljer andra kurser än de som ingår i din nuvarande utbildning. För in ändringarna i studieplanen.

Bra adresser

Elevorganisationen

Elevernas fackförbund. Här når du också elevombudsmannen som arbetar med elevers rättigheter. Malmgårdsv. 63, 116 38 Stockholm
tel: 08-644 45 00, fax: 08-644 45 02
e-post: elevombudsmannen@elevorg.se
www.elevorg.se

SVEA – Sveriges elevråds samarbetsorganisation

Nätverk för gymnasieskolornas elevråd. Elevråd på komvux kan få observatörsmedlemskap.
Box 38400, 100 64 Stockholm
tel: 08-668 88 99, fax: 08-668 84 99
e-post: info@svea.org
www.svea.org

Elevkärernas centralorganisation

Riksorganisation för komvux elevkärer.
Igeldammsg. 10, 112 49 Stockholm
tel: 08-651 41 20.

Vuxenstuderandes kårorganisation

Organisation för komvux elevkärer i Stockholms län.
Igeldammsg. 10, 112 49 Stockholm
tel: 08-654 10 20, fax: 08-654 10 40.

Justitieombudsmannen

Granskar tjänstefel och myndighetsmissbruk.
Box 16327, 103 26 Stockholm
tel: 08-786 51 00, fax: 08-21 65 58

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering (Diskrimineringsombudsmannen)

103 33 Stockholm
tel: 08-23 74 50, fax: 08-21 74 14
e-post: mail@do.se
www.do.se

Barnombudsmannen

Ska se till att Sverige efterlever FN:s barnkonvention.
Box 22106, 104 22 Stockholm
tel: 08-692 29 50, fax: 08-654 62 77
e-post b.o@bo.se
www.bo.se
På Barnombudsmannens webbplats finns även Unga kanalen, för dig mellan 13 och 18 år.

Yrkesinspektionen

Ska kontrollera och inspektera att arbetsmiljölagen efterlevs. Finns på tio platser i landet. Telefonnummer hittar du i telefonkatalogen.

Skolväsendets överklagandenämnd

Prövar överklagande av vissa beslut, till exempel avslag på en ansökan om att få gå en utbildning utanför hemkommunen eller bedömning av behörighet till gymnasium och komvux.
106 20 Stockholm
tel: 08-723 32 00
fax: 08-24 44 20